



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Universitätsbibliothek Paderborn**

### **Vitruvius Itervm Et Frontinus**

**Vitruvius**

**Florentiae, 1513**

De hydraulicis machinis q[ui]bus organa p[er]ficiu[n]tur. C. XIII.

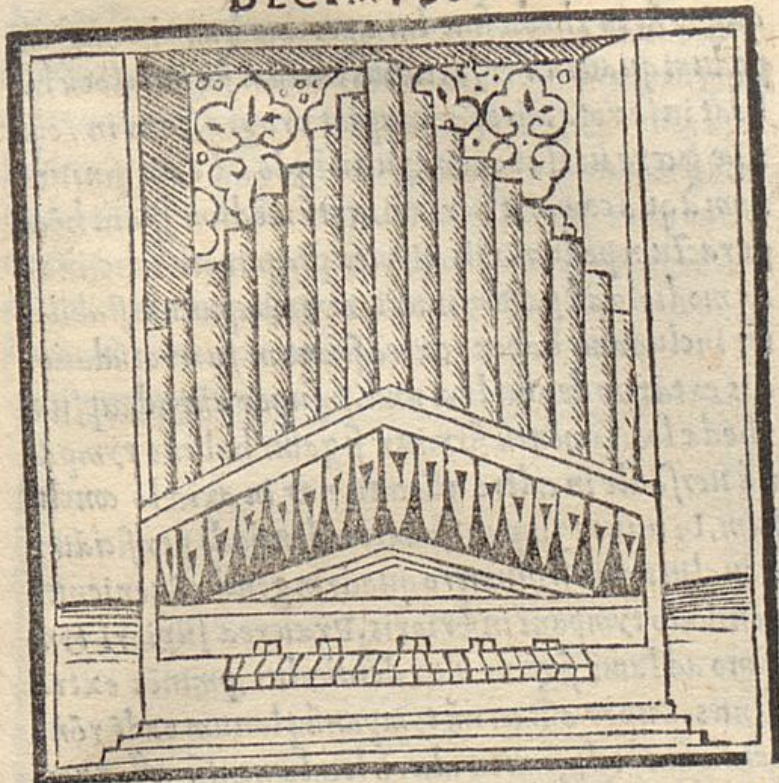
**urn:nbn:de:hbz:466:1-12979**

De hydraulicis machinis quibus organa p̄ficiuntur. bus & que  
 Caput. XIII. rebus ipsis

**H**E Hydraulicis autem quas habeant rōci, intra sunt  
 nationes quāmbreuiſſime proximæq; at et extra mō  
 tingere potero & ſcriptura conſequi non ſtrari poſſe  
 præmittam. De materia compacta baſi, arca in ea ſent, ſed ſa  
 ex ære fabricata collocatur, Supra baſim eriguntur re tis mihi ſe  
 gula dextra ac ſiniſtra ſcalari forma compacta, qui. cisse uide  
 bus includuntur ærei modioli fundulis ambulatili. or apuisse  
 bus ex torno ſubtiliter ſubactis habentibus fixos in .ſ. ſtudioſis  
 medio ferreos an ones, & uerticulis cum uectibus cō. fores & o  
 iunctos, pellibusq; lanatis inuolutos. Item in ſumma ſtēdiſſe ſe  
 planicia foramina circiter digitorum ternum, quibus mitas qbus  
 foraminibus proxime in uerticulis collocati ærei del. hic autor i  
 phini pandentia habentes catenis cymbala ex ore in telliguale  
 fra foramina modiolorum chalata intra arcam, quo ret.  
 loci aqua ſuſtinetur. Ineſt in id genus uti in ſudibu  
 lum inuerſum, quod ſubter taxilli alti circiter digito  
 rum ternum ſuppoſiti librant ſpatium imum, ima in  
 ter labra phi gæos & arca fundum. Supra aut cerui  
 culam eius coagmentata arcula ſuſtinet caput machi  
 nae quæ græce καὶ ὠν μου σιχ ὄς appellatur, in cuius  
 longitudine canales, ſi tetrachordos eſt ſiūt quatuor,  
 ſi exachordos, ſex, ſi octochordos, octo, Singulis aut  
 canalibus ſingula epiſtomia ſunt, incluſa manubriis  
 ferreis, collocata, quæ manubria cū torquētur ex ar  
 ca pate faciunt nares in canales. Ex canalibus aut ca  
 non habet ordinata in tranſuerſo foramina reſpon  
 dentia in naribus quæ ſunt in tabula ſumma, quæ ta  
 bula græce τὴν ὑπερὶ δicitur, Inter tabulam & canora

## LIBER

regulae sunt interpositae ad eundem modum foratae & oleo  
 subactae, ut faciliter impellantur, & rursus itorsus re-  
 ducantur, quae obturant ea foramina pleuritidesque ap-  
 pellantur. Quarum itus & reditus, alias obturat, alias  
 aperit terebrationes. Haec regulae habent ferrea choragia  
 fixa & iuncta cum pinnis, quarum pinnarum tactus motio-  
 nes efficit regularum. Continentur supra tabulam fora-  
 mina, quae ex canalibus habent egressum spiritus.  
 Regulis sunt annuli agglutinati, quibus lingulae om-  
 nium includuntur organorum. E modiolis autem fistulae  
 sunt continenter coniunctae ligneis ceruicibus, perti-  
 gentesque ad nares, quae sunt in arcula, in quibus axes  
 sunt ex torno subacti & ibi collocati, qui cum recipi-  
 arcula animam, spiritum non patientur obturantes fo-  
 ramina rursus redire. Ita cum uectes extolluntur, anco-  
 nes deducunt fundos modiolorum ad imum, delphini-  
 que, qui sunt in uerticulis inclusi chalantes in os, cym-  
 bala replent spatia modiolorum, atque ancones extol-  
 lentes fundos intra modiolos uehementi pulsus cre-  
 britate, & obturantes foramina cymbalis superiora,  
 aera qui est ibi clusus pressionibus coactum, in fistu-  
 las cogunt, per quas in lignea concurrunt & per eius cer-  
 uices in arcam, motione uero uectium uehementiore  
 spiritus frequens compressus epistomiorum aperturis in-  
 fluit, & replet anima canales. Itaque cum pinnae mani-  
 bus tactae propellantur & reducant continenter regulas,  
 alternis obturant foramina alternis apiundo ex mu-  
 sicis artibus multiplicibus modulorum uarietatibus so-  
 nantes excitant uoces.



Quantum potui niti, ut obscura res per scripturam di-  
 lucide pronunciaretur, contendi. Sed hæc non est facilis  
 res, neque omnibus expedita ad intelligendum præter  
 eos, qui in his generibus habent exercitationem. Quod  
 si qui parum intellexerint e scriptis cum ipsam rem cognos-  
 scant, profecto inuenient, curiose et subtiliter omnia  
 ordinata.

Qua ratione rheda uel nauis uecti peractum iter  
 dimetiamur. Caput. XIII.

**T**ransferatur nunc cogitatus scriptura ad  
 rationem non inutilem, sed summa solertia à  
 maioribus traditam, qua in uia rheda se-  
 dentes, uel mari nauigantes scire possumus quot mi-  
 lia numero itineris fecerimus, Hoc autem erit sic. Rota